

УДК 021.6:[061.2:378]

Соціокультурна та виховна діяльність бібліотеки у співробітництві зі студентсько-громадськими структурами та Центрами ЗВО

Гетьманова Тетяна Олександрівна

Завідувачка сектору інформаційно-бібліографічного обслуговування інформаційно-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

У статті розглянуто основні форми і методи соціокультурної та виховної роботи сучасної бібліотеки зво, спрямованих на виховання всебічно розвиненої особистості, на прикладі роботи Наукової бібліотеки ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. Висвітлено співпрацю Бібліотеки зі студентсько-громадськими структурами та Центрами Університету, в яких задіяні студенти та молоді вчені. Розкрито значення партнерських відносин між Бібліотекою та соціальними інституціями зво.

Ключові слова: соціокультурна робота, виховна робота, студентсько-громадські структури, Центри Університету, квест, флеш-моб, коворкінг-центр, віртуальні виставки.

Socio-cultural and educational library activities in cooperation with students and public structures and centers of higher educational establishments

Hetmanova Tetiana Oleksandrivna

Head of the information and bibliographic service of the information and bibliographic department Scientific Library of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

In the article, main forms and methods of socio-cultural and educational activities in a modern library of a higher educational establishment aimed at developing of a rounded personality on the example of scientific library of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv are viewed. Library cooperation with students and social organizations and university centers, where students and young scientists are involved is studied. The importance of partnership between the library and higher educational establishment social institutions is revealed.

Key words: socio-cultural activity, educational work, students and social structures, university centers, quests, flash mobs, co-working centers, virtual exhibitions.

Виховання всебічно розвиненої особистості вимагає від усіх учасників виховного процесу тісної взаємодії. Особливо це стосується співпраці бібліотеки з тими соціальними інституціями зво, в яких задіяні студенти та молоді вчені. Таке співробітництво повинно будуватися на партнерських

відносинах, що надасть можливість створити належні умови для інформаційно-культурного забезпечення самонавчання і самовиховання.

Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова (далі Бібліотека) проводить виховну та соціокультурну діяльність в тісній співпраці із Профкомом студентів, Студентським Сенатом, Радою молодих вчених, Гендерним центром, Центром трансферу технологій «Мегаполіс» та іншими громадськими організаціями та Центрами Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (далі Університет). Бібліотека виступає як активним учасником, так і організатором багатьох заходів, які відбуваються в Університеті із залученням студентської молоді.

Виховні та соціокультурні заходи, здійснювані Бібліотекою, спрямовані на стимулювання активності читачів, виявлення творчих здібностей, залучення їх до читання. Тому бібліотечні фахівці використовують таку новітню інтерактивну форму виховної роботи як квести, які дають змогу у процесі гри отримати нові знання, навички, розвивають логічне мислення і уяву [1].

Перше знайомство студентів із Бібліотекою відбувається під час цікавих та змістовних квестів «Лабіринтами бібліотеки», які проводяться сумісно із Студентським Сенатом Університету. Квести проходять у межах дистанційного курсу «Інформаційні ресурси наукової бібліотеки університету», який створено у середовищі системи дистанційного навчання Moodle. Упродовж цих заходів студенти мандрують книжковими лабіринтами, шукають необхідні їм книги за допомогою різних підказок, знаходять скарби, розшифровують таємні послання. Завдання виконуються згідно із хронометражем, тож переможцями стають ті команди, які витрачають найменше часу на проходження конкурсів.

Для старших курсів проходять квести, приурочені до святкування Хеловіна. Приміщення Бібліотеки прикрашається атрибутами та символікою, пов'язаними із тематикою заходів. Також оформлюються фотозони, де всі охочі мають змогу зробити оригінальні та незабутні фото. Студенти

виконують цікаві завдання, розшукують містичні символи, використовуючи довідково-бібліографічний апарат бібліотеки, розгадують кросворди і т. ін. Під час заходів демонструється віртуальна виставка, підготовлена Бібліотекою, «Літературна чортівня напередодні Хелловіна», розміщена на каналі YouTube: <https://youtu.be/j8YdsTl-5LE>.

26 травня 2021 року в ХНУМГ ім. О. М. Бекетова відбувся освітній квест «Академічна доброчесність», організаторами якого виступили Студентський Сенат та Бібліотека. Захід пройшов у межах проєкту «Restude» і мав на меті підвищення обізнаності студентів з питань академічної доброчесності.

У читальному залі Бібліотеки було оформлено локацію, де студенти проходили цікаві та змістовні конкурси. Правильно виконати завдання учасникам допомагали спеціальні стенди з наочними матеріалами за тематикою квесту, виступ бібліотекарів-спікерів та відео «Навчайся гідно та відповідально!», яке було продемонстроване студентам на початку конкурсів [2].

По закінченню всіх квестів підводяться підсумки та нагороджуються переможці.

Залучити нових читачів до Бібліотеки, захопити студентів читанням допомагає участь у флешмобах, які надають нові комунікаційні можливості, сприяють самоствердженню, заряджають учасників позитивними емоціями.

28 вересня 2017 року у Харкові відбувся флешмоб «Молодь читає – Харківщина процвітає» з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек. Участь у флешмобі запам'яталась як студентам Університету, так і бібліотекарям. Проведення заходу мало за мету згуртувати молодь навколо ідеї культурного та інтелектуального розвитку регіону та підвищити її інтерес до читання, а також продемонструвати, що «місце сучасної бібліотеки саме в центрі важливих для громади подій, а її соціальна місія – об'єднувати та надихати на розвиток». Співробітники бібліотеки та студенти гідно презентували наш

виш, за що і отримали офіційний лист-подяку від Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації [3].

4 березня 2019 року співробітники Бібліотеки взяли активну участь у міжнародному флешмобі «Великий Шевченко», ініційованому Міністерством молоді та спорту України і активною українською молоддю та приуроченому до 205-річчя від дня народження Великого Кобзаря. Захід проводився з метою ушанування пам'яті Т. Г. Шевченка; представлення пам'ятників Тарасові Шевченку, встановлених у різних регіонах України та країнах світу; засвідчення визнання та любові до творчості генія українського народу. Бібліотекарі зняли відео, на якому вони зачитували уривки з віршів Т. Г. Шевченка та власні вірші про видатного українського поета на фоні пам'ятника, розташованого в середмісті Харкова – у Саду імені Т. Г. Шевченка, при вході на центральну алею з боку вулиці Сумської; опублікували відео на офіційній сторінці флешмобу і на власній сторінці у FB та передали естафету науковій бібліотеці Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

У лютому 2021 року Бібліотека долучилася до міжнародного онлайн-флешмобу #GlobalLesyaUkrainka2021, присвяченого 150-річному ювілею видатної поетеси Лесі Українки.

У читальному залі Бібліотеки студентки Університету Олександра Байструк, Анастасія Будко та Олександра Жук читали вірші Лесі Українки. З уст юних поціновувачів таланту поетеси зворушливо звучали її вірші «На зеленому горбочку...», «Знов весна, і знов надії...», «Стояла я і слухала весну...». Відео із записом цього заходу зняла і змонтувала студентка Валерія Ларіонова <https://www.youtube.com/watch?v=vTJ1kNf01Lo>.

Крім того, у читальному залі гуртожитку №4 бібліотекарі провели літературну годину, присвячену творчості великої української поетеси.

Непересічною подією в Університеті став флешмоб «Прикрась Університет кольорами вишиванки», який відбувся 20 травня 2021 року. Бібліотекарі разом зі студентами та викладачами Університету одягнули

вишиванки, прикрасили зелену галявину вишиванками, заспівали «Червону руту», зробили селфі та поділились ним зі Світом у соцмережах з тегом #BeketovUni_вишиванка. Також з нагоди свята Бібліотекою було експоновано виставку-інсталяцію «Чарівна краса вишивки», на якій представлено книги, присвячені українській вишивці та народним традиціям. Експозицію гармонічно доповнювали вишиті рушники, серветки, віночки тощо.

Вже стало доброю традицією проведення у Бібліотеці Вечорів поезії, у яких беруть участь талановиті студенти Університету. Під час заходів учасники декламують вірші сучасних поетів, класиків української і зарубіжної літератури та діляться власними поетичними роздумами. Кожен виступ сприймається як міні-вистава, у якій виконавці передають свої переживання, емоції і почуття.

Бібліотекарі також долучаються до організації та проведення різноманітних свят. Так, 10 лютого 2021 року у Бібліотеці відбулося справжнє свято «Бібліотека дарує валентинку». На студентів очікували романтичні фотозони, де вони мали змогу зробити оригінальні світлини та викласти їх до Instagram. Нікого не залишили байдужими цікаві та веселі конкурси «Знайди свою літературну половинку» та «Побачення наосліп з книгою». Найактивніші учасники отримали різноманітні подарунки: солодощі, блокноти, ручки, брелоки.

18-19 травня 2021 року Бібліотека та Студентський Сенат взяли участь у III міжнародній конференції з циклу «Бібліотека I_покоління: виклики, проєкції, очікування». Цьогорічна конференція проходила в режимі он-лайн і була присвячена темі «Шляхом до істини...» або про вплив бібліотекарів на академічну доброчесність в освітньому та науковому середовищі університету».

Начальник методичного відділу Бібліотеки Юлія Моргун представила на конференції доповідь із презентацією «Навчаємося доброчесно». Доповідачка окреслила основні напрямки діяльності Бібліотеки з питань

академічної доброчесності, поділилася досвідом проведення занять із формування інформаційної культури студентів, складовою яких є дистанційний курс «Інформаційні ресурси НБ ХНУМГ ім. О. М. Бекетова», проведення заходів з академічної доброчесності для учителів шкіл і школярів у межах роботи з Центром доуніверситетської освіти і кар'єри Університету тощо. Партнерство Бібліотеки та Студентського Сенату щодо впливу на академічну доброчесність в освітньому та науковому середовищі Університету в своїй доповіді висвітила Голова Студентського Сенату, студентка 3 курсу ННУ ЕіМ Університету Дарина Рудь [4].

Активній підтримці читання, виникненню абсолютно нетривіальних думок та ідей у студентів сприяють принципово нові моделі роботи Бібліотеки із користувачами – коворкінг-центри, які є своєрідними майданчиками для спілкування і реалізації власних творчих проєктів, для зустрічей з представниками творчих професій. В Університеті такий коворкінг-центр трансформувався у Центр трансферу технологій «Мегаполіс». Відмінною рисою Центру є те, що він створений з метою розвитку наукової та творчої діяльності студентів та молодих науковців. Концепція відкритого простору Центру трансферу технологій «Мегаполіс» надихає до співпраці науковців та студентів різних галузей науки, надає можливість вільного обміну думками, ідеями. В основі дизайну Центру – ідея мобільної адаптації простору під виконання різноманітних проєктів та проведення заходів [5].

Бібліотекарі долучаються до багатьох заходів, що відбуваються у межах роботи Центру «Мегаполіс». Так, стали вже традиційними лекції, практичні заняття та майстер-класи з академічної доброчесності, які фахівці Бібліотеки проводять під час Днів відкритих дверей у форматі BeketovOpenSpace.

Бібліотека допомагає студентам повністю розкрити свій творчий потенціал, надихає на проведення оригінальних заходів. Таким неординарним заходом була зйомка кліпу колективу Студентського Клубу

Духового jazz-band у приміщенні читального залу Бібліотеки. Жваве, чуттєве виконання джазових композицій нікого не залишило байдужим.

У виховній та соціокультурній роботі Бібліотека використовує традиційні форми і методи залучення студентів до читання. Бібліотекарі намагаються якнайповніше розкрити свій фонд, донести його до користувача, тому книжкові виставки носять як постійно діючий, так і мобільний характер.

До всіх визначних заходів, які проводяться в Університеті, оформлюються тематичні виставки, виставки, присвячені видатним діячам науки і техніки. Популярністю у студентів користуються виставки-інсталяції: ялинки з книг, об'ємні експозиції у вигляді роботів, колажі з обкладинок книг. На виставці-інсталяції «Вчені-ювіляри ХНУМГ ім. О. М. Бекетова» видання різних років, альбоми вирізок з газет, фотоальбоми, буклети, фотографії були вдало доповнені ретро-речами, які відображали епоху ХХ сторіччя. За допомогою таких експозицій вдається здивувати наших читачів нетрадиційністю, унікальністю, викликати інтерес, привернути увагу до книги та читання.

Бібліотека використовує також форми дистантного інформаційно-бібліографічного обслуговування – віртуальні виставки, які представлені на сайті Бібліотеки (<http://library.kname.edu.ua>). Виставка передбачає презентацію видань в інтернет-середовищі, що розкриває їх зміст, а також доступ до матеріалів бібліографічного, фактографічного, енциклопедичного характеру, що існують в електронному вигляді і доступні через мережу Інтернет [6]. На увагу заслуговує віртуальна виставка «9 листопада – День української писемності і мови», яка на YouTube набрала 11 тис. переглядів (<https://www.youtube.com/watch?v=uc1kLkJfzqI>).

Зорієнтуватися у виборі художніх творів для читання студентам допомагають рекомендаційні списки літератури: «100 книг, які варто прочитати в житті», «Самі відомі книги про кохання», «Така різноманітна фантастика», «Кращі книжки про Харків та харків'ян», «Гаудеамус игитур (кращі книжки про студентів та студентське життя)», «Кращі книжки

сучасних українських авторів» та ін., – які містять бібліографічний опис книг, фото обкладинки та анотацію.

З метою підтримки читання Бібліотека щорічно проводить конкурс «Кращий читач року», в якому відзначаються найактивніші користувачі Бібліотеки. У рамках конкурсу проходять веселі лотереї, вікторини, учасники яких нагороджуються солодкими призами. Переможець конкурсу отримує головний приз – книгу.

Кращий читач 2018 року Бібліотеки Мірошник Антон Андрійович, тодішній студент 4-го курсу будівельного факультету отримав звання «Найактивніший читач» у фестивалі «Читач року», який проводить Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Виховна та соціокультурна діяльність Бібліотеки були високо оцінені як студентською так і бібліотечною спільнотою. За сумлінну працю, відданість справі, ефективність у досягненні завдань поставлених перед Університетом та значний внесок у виховання студентської молоді колектив Бібліотеки було відзначено Подякою та Грамотою за підписом голови ПКС ППОС (профспілкового комітету студентів первинної профспілкової організації студентів) О. І. Угоднікової. Окрім того, 23 лютого 2021 року Бібліотека отримала Подяку від Студентського Сенату. Урочисте вручення Подяки відбулося під час звітно-виборної конференції Студентського сенату, на якій були присутні делегати з усіх факультетів, ректор Університету Володимир Бабаєв, Голови Студентських Рад житлово-комунального та електромеханічного коледжів, колишні Голови Студентського сенату та співробітники структурних підрозділів.

За активну роботу зі студентами Юлія Дроговоз, бібліотекарка I категорії і Марина Дмитрієва, методистка I категорії Бібліотеки були нагороджені Дипломами конкурсу «Бібліотекар року 2019», який проводить Методичне об'єднання бібліотек закладів вищої освіти Харківської зони.

Таким чином, Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, використовуючи всі свої ресурси і потенціал, у тісній співпраці зі студентсько-громадськими структурами та Центрами Університету докладає всіх зусиль для виховання всебічно розвиненої особистості. Сучасному суспільству потрібні освічені, творчі молоді люди, які креативно мислять, пропонують нетривіальні ідеї. Задля цієї мети бібліотекарі постійно підвищують свій професіональний рівень, застосовують у своїй роботі новітні методи та засоби, вивчають та пропагують сучасні тенденції розвитку науки.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук Ю. О. Організація квестів у бібліотеці: метод. матеріали / Рівнен. держ. обл. б-ка; Ю. О. Ковальчук; ред.: Л. Г. Сахнюк ; відп. за випуск В. П. Ярощук. – Рівне, 2012. – С. 2.

2. Освітній квест «Академічна доброчесність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.kname.edu.ua/index.php/uk/436-osvitnij-kvest-akademichna-dobrochesnist>, вільний. – (дата звернення: 02.07.2021). – Назва з екрана.

3. Молодь читає – Харківщина процвітає [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.kname.edu.ua/>, вільний. – (дата звернення: 05.07.2021). – Назва з екрана.

4. Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова взяла участь у III міжнародній конференції з циклу «Бібліотека I_покоління: виклики, проєкції, очікування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.kname.edu.ua/index.php/uk/434-naukova-biblioteka-khnumg-im-o-m-beketova-vzyala-uchast-u-iii-mizhnarodnij-konferentsiji-z-tsiklu-biblioteka-i-pokolinnya-vikliki-proektsiji-ochikuvannya>, вільний. – (дата звернення: 06.07.2021). – Назва з екрана.

5. У ХНУМГ ім. О. М. Бекетова відкрили Центр трансферу технологій «Мегаполіс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.kname.edu.ua/index.php/3277>, вільний. – (дата звернення: 06.07.2021). – Назва з екрана.

6. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга / В. Бондаренко // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Вип. 41 / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; [редкол.: В. Попик та ін.]. – Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2015. – С. 467–478.